

Pavel Nauman, Barbora Jandová

POHÁDKY O MAŠINKÁCH

MALÁ SCÉNA HD_J

Milí pedagogové,
tento metodický list byl vytvořen pro vás, aby byl vaším pomocníkem při přípravě dětí na divadelní představení. Najdete v něm nápady na aktivity před a po zhlédnutí představení.

Proč věnovat čas přípravě na představení?

Věnovat čas inscenaci ještě před samotnou návštěvou divadla pomáhá dětem vytvořit si intenzivnější a hlubší zážitek z představení. Následná reflexe představení pomáhá dítěti zorientovat se v tématu, v divadelních prostředcích, ve vlastním zážitku, a otevírat další témata k zamýšlení. Cílem přípravy a reflexe představení není poučovat anebo informacemi a vysvětlováním zplošťovat zážitek z uměleckého díla. Jde o vzájemnou výměnu podnětů, o diskuzi a o další rozvíjení témat inscenace zajímavými metodami.

A také o pomoc divadlo zpřístupnit méně zkušeným divákům. Děti se často s divadlem poprvé setkávají právě v mateřské škole, a proto je i ve vašich rukou, jaký si vybudují vztah k dramatickému umění.

Jak s metodickým listem pracovat?

Aktivity jsou určeny pro děti od 3 do 6 let a jsou koncipovány tak, aby splňovaly rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Přestože jednotlivé aktivity na sebe navazují a tvoří tak ucelenou lekci, lze je využít i jednotlivě, podle potřeb skupiny. Berte proto prosím tento materiál jako jednu z mnoha možností, jak pracovat s dětmi při přípravě a reflexi divadelního představení a aktivity si přizpůsobte potřebám a zkušenostem vašich dětí.

Tento materiál se skládá ze dvou částí:

- 1) aktivity předcházející návštěvě divadelního představení
- 2) aktivity po zhlédnutí divadelního představení.

Každá z částí je navržena na cca 45minut, ale při delších diskuzích či hlubším rozvíjení témat mohou aktivity trvat i déle.

O inscenaci

Inscenace **Pohádky o mašinkách** vznikla na základě dramatisace stejnojmenné knihy z roku 1942 od spisovatele Pavla Naumana. Pohádky vypráví příběhy železničářů a mašinek, jež mají lidské vlastnosti. Inscenace začíná příběhem o nejvyšším panu železničáři, který si nechá od černokněžníka Zababy vyrobit tu největší, nejsilnější a nejrychlejší mašinku na světě. Ta ale hned při první jízdě vykolejí a nikdo si s obrovskou lokomotivou neví rady. Pak ale přijde nápad lokomotivu rozřezat na řadu menších mašinek, o nichž jsou následující pohádky.

V představení jsou tyto pohádky:

O dlouhé černokněžnické lokomotivě

O pyšné lokomotivě

Jak jela mašinka pro brambory

O mašince, která nechtěla jezdit po kolejích

Proměna kouzelníka Zababy

Tvůrčí tým:

Režie: Michal Zetel, dramaturgie: Barbora Jandová, scéna a kostýmy: Magdaléna Paráčková-Teleký j. h., hudba: Josef Fojta, asistentka režie: Zarina Hozdić j. h., pohybová spolupráce: Anna Korba Vanacká.

Osoby a obsazení:

Pan Blahoš Milan Šindelář, Nejvyšší pan železničář Josef Kundera, Černokněžník Zababa a Mašinka Zdeněk Stejskal, Mašinka Stanislav Gerstner, Mašinka František Maňák

Premiéra: 3. 12. 2022

Vzdělávací oblasti dle RVP PP a jejich naplnění v tomto programu:

❖ Dítě a jeho tělo

Dílčí cíle: uvědomění si vlastního těla; rozvoj pohybových schopností; zdokonalování dovedností v oblasti jemné motoriky

Prostředky: lokomoční pohybové činnosti, smyslové hry, hudebně pohybové hry a činnosti

❖ Dítě a jeho psychika

Dílčí cíle: rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních i produktivních; rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu; rozvoj zájmu o sdělení výtvarné, hudební, pohybové a dramatické; rozvoj tvořivosti; rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání

Prostředky: rytmické hry, společná diskuze, zhlédnutí divadelního představení, vyprávění toho, co dítě zhlédlo, námětové hry a činnosti

❖ Dítě a ten druhý

Dílčí cíle: posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem

Prostředky: verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým, dramatické činnosti, hraní rolí, hudebně pohybové hry

❖ Dítě a společnost

Dílčí cíle: rozvoj schopností žít ve společenství ostatních lidí; seznamování se světem umění; rozvoj estetického vkusu

Prostředky: divadelní představení, divadelní a výtvarné aktivity

1. část Aktivity před návštěvou představení

Cílem těchto aktivit je seznámit děti s tématem inscenace (mašinky a nádraží) a navnadit je na návštěvu divadla.

1) Hmatová hra – Kam se dnes podíváme?

Učitel posílá dětem po kruhu pytlík s mašinkou a děti podle hmatu poznávají, co to je. Když se všechny vystřídají, hádají, co v pytlíku je. Učitel dá doprostřed obrázek nádraží a k němu postaví mašinku z pytlíku. Ocitli jsme se na nádraží mezi mašinkami.

2) Řízený rozhovor v kruhu – Co víme o mašinkách?

Jaké jsou typy vlaků? (osobní, nákladní..) Koho nebo co vozí? Jak rychle jezdí? Jaké zvuky mašinky vydávají?

3) Rytmicko-pohybová hra – Hra na rychlíky, osobní a nákladní vlaky

Učitel vytukává rytmus (na ozvučná dřívka/bubínek) a děti se stávají mašinkami, které se pohybují podle rychlosti vytukávání. Učitel mění libovolně frekvenci vytukávání (zda jede rychlík, osobní vlak nebo nákladní) a používá i pauzy (vlaky zastaví ve stanici). Učitel může hru doprovázet vyprávěním o tom, kudy mašinky zrovna jedou, co vidí, kde zastavují, co vezou.

Děti se učí vnímat rytmus, ovládnout své tělo i prostor, vnímat sebe i druhé v prostoru. Po aktivitě může následovat krátká reflexe o tom, jak se dětem hra dařila.

4) Řízený rozhovor v kruhu – Pravidla na nádraží

Jaká pravidla musí mašinky dodržovat? Jakými pravidly se musíme řídit na nádraží my?

5) Společná improvizace – Postavme si svoje nádraží

Každé dítě nakreslí na papír koleje, které dáme na zem po třídě a vytvoříme tak společně dráhu pro mašinku. Z dostupného materiálu ve třídě děti postaví nádraží (z kostek, židliček..). Učitel rozdá každému dítěti roli – lokomotiva, vagónek, závory, výpravčí, cestující, auta u závor, atd. Společně si pak zahrajeme, jak to na nádraží probíhá. Starším dětem bude stačit, když učitel příběh rozehraje a dále budou děti hrát samy. Mladším dětem může učitel pomoci vyprávěním – např. výpravčí popoháněl cestující k nástupu do odjíždějícího vlaku, vlak jel příliš rychle a vykolejil atd.

6) Řízený rozhovor v kruhu – Návštěva divadla

Učitel děti seznámí s informací o návštěvě divadla, řekne jim název divadla i představení. Následně si popovídají o tom, co se v divadle děje, zda jsou tam také nějaká pravidla a zvyky.

7) Narativní pantomima – Návštěva divadla nanečisto

Učitel popisuje cestu a návštěvu divadla tak, jak asi bude následující den probíhat. Děti pantomimicky provádějí činnosti podle učitelova vyprávění. Vyprávění a provádění činnosti probíhá souběžně, učitel vypráví tak, aby děti mohly na jeho vyprávění reagovat. Činnost dětí je simultánní – všichni hrají souběžně, ale každý sám za sebe a svým způsobem.

Příklad učitelova vyprávění: Ráno jsem vstal, nasnídal se, vyčistil si zuby a šel se obléknout. V tom jsem si vzpomněl, že jdeme dnes se školkou do divadla a měl jsem velkou radost. Vybral jsem si proto ze skříně to nejhezčí oblečení. Před školkou už čekal autobus, pozdravit se s paní učitelkou a kamarády, rozloučil se s maminkou a nastoupil do autobusu. Sedl jsem si vedle svého kamaráda. Celou cestu jsme se smáli... V divadle jsme nejdřív šli do šatny, kde jsme si svlékli bundy a kabáty. Paní uvaděčka nás pak uvedla do sálu. Mohli jsme si sednout na židličky nebo na polštářky. Nemohl jsem se rozhodnout. Nakonec jsem si jedno vybral. Pak se v celém sále zhaslo a byla tma. Začal jsem se trochu bát. Ale za chvíli se objevil herec.)

8) Reflexe lekce

Nástin otázek: Jak se ti líbila cesta do divadla? Na co se tam těšíš? Co myslíš, že tam uvidíme? Co jsi se naučil dnes nového? Jaká aktivita se ti líbila nejvíc? Proč?

2. část Aktivity po návštěvě představení

1) Řízený rozhovor v kruhu – Kde jsme byli a co jsme viděli?

Krátká rekapitulace návštěvy divadla a reflexe představení.

Reflexi můžeme otevřít simultánním hodnocením – všichni najednou ukáží palec, podle toho, jak se jim představení líbilo – nahoru (líbilo), dolů (nelíbilo), rovně (nejsem si jistý).

Nástin otázek reflexe: O čem představení bylo? Jaké tam vystupovaly postavy? Co se mi líbilo? Co mě překvapilo? Co mě rozesmálo?

Diskuzi můžeme oživit opět společným hodnocením – kdo se bál, ať vyplázne jazyk; kdo se smál, ať si lehne; atd.

2) Pohybová hra – Poztrácené vagónky

Jedno dítě je mašinka, ostatní děti hrají vagónky, které se rozutekly po nádraží. Mašinka se snaží chytit co nejvíce vagónků a žádný neztratit. Když mašinka vagónek chytí, chytne ho za jednu ruku a chytá další. Chycené vagónky se postupně chytají za ruce a vytváří tak dlouhý vlak v čele s mašinkou. Když se vlak roztrhne, musí mašinka zastavit a opět vlak spojit. Pak může chytat dál. Mašinka musí o své vagonky pečovat, běhá proto jen tak rychle, aby jí všechny vagonky stačily. Další varianta: Ve hře jsou dvě nebo dokonce tři mašinky. Na konci hry si pak každá mašinka spočítá, kolik vagónků pochytila, a kdo tedy vytvořil nejdelší vlak.

Po aktivitě může následovat krátká reflexe o tom, jak se dětem hra dařila.

3) Sochy – vlastnosti

Nejprve si s dětmi krátce popovídáme, jak se některé mašinky a postavy v představení chovaly, které vlastnosti se u nich projevovaly (např. pýcha, nespokojenost, zlost, zlomyslnost, nevděčnost, netrpělivost, moudrost, lítost, pracovitost, soucit, obětavost, touha pomoci ostatním atd.).

Když pojmenujeme nějakou vlastnost, které jsme si v představení všimli, vyzveme děti, aby každý vytvořil sochu člověka s danou vlastností (sochu pyšného člověka, zlého člověka, pracovitého člověka atd.) Sochy jsou jako z kamene – bez pohybu a zvuku.

Učitel může vždy vybrat dvě, tři nejzdařilejší sochy, na které se všichni podívají.

Po každé soše proběhne krátká diskuze na téma – Jste rádi s takovým člověkem? Líbí se nám takový člověk? Proč ne/ano?

4) Zpěv a tanec

Zpěv písně Mašinky, kterou znají děti z představení. Píseň doprovodte pohybovou sestavou dle věku a schopností dětí.

Emanuel Míšek

Mašinky

Josef Fojta

1: Nastupte si, posad'te se, prosím vás,
pro píšťaku bude bryz správný čas.
Až za píská pojedeme krajinou
krásnou tak, že zapomeneš na jinou.

2: Postupte si, prosím, dále do vozu,
jenom tak si užijete provozu.
Železnice, to je, děti, celý svět!
Na sedátku ať vás není víc než pět.

R: Vysočinou uhánějí mašinky,
z komínků jim k nebi šlehaj plamínky.
Že jsou fit je práce pana Blahoše,
mašinky maj v Blahošovi kámoše.

Spěšně ♩ = 132

F Bb7 F Bb7 F Bb7 F Bb7

1. Na - stup - te si, po - sad - te se, pro - sím vás, -
2. Po - stup - te si, pro - sím, dá - le do vo - zu,

5 F Bb7 F Bb7 C7 Bb7 C7 Bb7

pro pís - tal - ku bu - de br - zy správ - ný čas. - Až za - pís - ká, po - je - de - me kra - ji - nou -
je - nom tak si u - ži - je - te pro - vo - zu. Že - lez - ni - ce, to je, dě - ti, ce - lý svět!

9 F Bb7 F Bb7 F Bb7 F Bb7

krás - nou tak, že za - po - me - neš na ji - nou. -
Na se - dát - ku ať vás ne - ní víc než pět.

13 F Bb7 F Bb7 F Bb7 F Bb7

R.: Vy - so - či - nou u - há - ně - jí ma - šin - ky, z ko - mún - ků jim k ne - bi šle - haj pla - mín - ky.

17 C7 Bb7 C7 Bb7 F Bb7 F Bb7

Že jsou fit, je prá - ce pa - na Bla - ho - še, ma - šin - ky maj v Bla - ho - šo - vi ká - mo - še.

41 F Bb7 F Bb7 F Bb7 F

Ma - šin - ky maj v Bla - ho - šo - vi ká - mo - še. Ma - šin - ky maj v Bla - ho - šo - vi ká - mo - še.

3. část – Další nápady na aktivity navazující na inscenaci

- Čtení Pohádek o mašinkách

Seznámení se s knihou Pavla Naumana Pohádky o mašinkách a čtení dalších kapitol.

- Loutky – představení žánru loutky

Co jsou loutky? Jak se s nimi hraje? Viděli jsme v divadle nějaké? Loutky můžeme ukázat naživo nebo na obrázku.

- Výroba loutek

Výroba jednoduché plošné loutky. Inspirací nám budou postavy z představení nebo z dalších kapitol knížky. Loutku si buď mohou nakreslit a vystříhnout děti samy nebo lze použít šablonu mašinky či postavy

- Loutkové představení

Ve skupinkách si děti připraví krátké loutkové divadélko. Mohou zahrát to, co viděli v divadle nebo si vymyslet svou pohádku o mašinkách.